

Rekomendacijos dėl teisės susipažinti su asmens duomenimis įgyvendinimo

Kristina Jocaitė

Teisės skyriaus vyriausioji specialistė

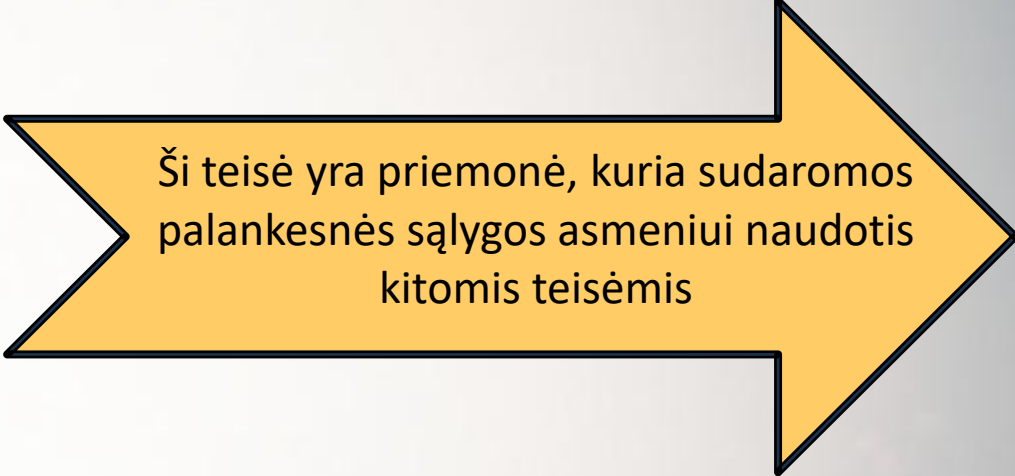
APTARSIME

- Pagrindiniai teisės susipažinti su duomenimis aspektai
- Europos duomenų apsaugos valdybos (toliau - EDAV) 2025-01-20 ataskaitoje nurodyti praktikoje kylantys iššūkiai ir rekomendacijos juos sprendžiant

TIKSLAS IR TURINYS

Teisės susipažinti su duomenimis **tikslas** – suteikti asmenims pakankamą, skaidrią ir lengvai prieinamą informaciją apie jų asmens duomenų tvarkymą, kad jie būtų informuoti ir galėtų patikrinti tokio tvarkymo teisėtumą ir tvarkomų duomenų tikslumą.

Ši teisė yra priemonė, kuria sudaromos palankesnės sąlygos asmeniui naudotis kitomis teisėmis

Teisė susipažinti su duomenimis apima tris skirtingus elementus:

- o patvirtinimą, ar duomenys apie asmenį yra tvarkomi, ar ne;
- o susipažinimą su tokiais asmens duomenimis ir;
- o susipažinimą su informacija apie duomenų tvarkymą, pavyzdžiui, duomenų tvarkymo tikslu, duomenų kategorijomis ir gavėjais, duomenų tvarkymo trukme, duomenų subjektų teisėmis ir tinkamomis apsaugos priemonėmis, taikomomis tais atvejais, kai duomenys perduodami į trečiąsias valstybes.

15 straipsnis

Duomenų subjekto teisė susipažinti su duomenimis

1. Duomenų subjektas turi teisę iš duomenų valdytojo gauti patvirtinimą, ar su juo susiję asmens duomenys yra tvarkomi, o jei tokie asmens duomenys yra tvarkomi, turi teisę susipažinti su asmens duomenimis ir toliau nurodyta informacija:
 - a) duomenų tvarkymo tikslai;
 - b) atitinkamų asmens duomenų kategorijos;
 - c) duomenų gavėjai arba duomenų gavėjų kategorijos, kuriems buvo arba bus atskleisti asmens duomenys, visų pirma duomenų gavėjai trečiojoje valstybėje arba tarptautinės organizacijos;
 - d) kai įmanoma, numatomas asmens duomenų saugojimo laikotarpis arba, jei neįmanoma, kriterijai, taikomi tam laikotarpiui nustatyti;
 - e) teisė prašyti duomenų valdytojo ištaisyti arba ištrinti asmens duomenis ar apriboti su duomenų subjektu susijusių asmens duomenų tvarkymą arba nesutikti su tokiu tvarkymu;
 - f) teisė pateikti skundą priežiūros institucijai;
 - g) kai asmens duomenys renkami ne iš duomenų subjekto, visa turima informacija apie jų šaltinius;
 - h) tai, kad esama 22 straipsnio 1 ir 4 dalyse nurodyto automatizuoto sprendimų priėmimo, įskaitant profiliavimą, ir, bent tais atvejais, prasminga informacija apie loginį jo pagrindimą, taip pat tokio duomenų tvarkymo reikšmę ir numatomas pasekmes duomenų subjektui.
2. Kai asmens duomenys perduodami į trečiąją valstybę arba tarptautinei organizacijai, duomenų subjektas turi teisę būti informuotas apie tinkamas su duomenų perdavimu susijusias apsaugos priemones pagal 46 straipsnį.

APRIBOJIMAI

BDAR 12 straipsnio 5 dalyje duomenų valdytojams leidžiama atmesti **akivaizdžiai nepagrįstus** ar **perteklinius** prašymus arba už tokių prašymų vykdymą imti pagrįstą mokestį.

Prašymas gali būti pripažįstamas pertekliniu, jeigu, pavyzdžiui: asmuo pateikia prašymą, tačiau kartu pasiūlo jį atsiimti gavęs tam tikros naudos iš duomenų valdytojo, arba prašymas yra piktavališko pobūdžio ir juo naudojama priekabiaujant prie duomenų valdytojo arba jo darbuotojų, tik siekiant sutrikdyti jų veiklą (sistemiškai, pvz., kartą per savaitę, siunčia įvairias užklausas duomenų valdytojui, siekdamas sutrikdyti jo veiklą).

Pagal BDAR 15 straipsnio 4 dalį teisė gauti duomenų **kopiją** nedaro neigiamo poveikio **kitų asmenų teisėms ir laisvėms**.

Kad būtų galima remtis BDAR 15 straipsnio 4 dalimi, nepakanka bendro pobūdžio susirūpinimo, kad patenkinus prašymą susipažinti su duomenimis gali būti pažeistos kitų asmenų teisės ir laisvės. Duomenų valdytojas turi galėti įrodyti, kad konkrečiu atveju būtų daromas poveikis kitų asmenų teisėms ar laisvėms.

Teisės susipažinti su duomenimis apribojimai taip pat gali būti nustatyti **valstybių narių nacionalinėje teisėje** pagal BDAR 23 straipsnį ir jame numatytas nukrypti leidžiančias nuostatas.

Pavyzdys: mažmenininkas siūlo savo klientams galimybę užsisakyti produktus naudojantis jo klientų aptarnavimo karštąja linija (mažmenininkas saugo pokalbių įrašus). Klientas nori gauti pokalbio įrašo kopiją. **Pirmiausia** mažmenininkas išanalizuoja prašymą ir supranta, kad įrašė esama asmens duomenų, kurie yra susiję ir su kitu asmeniu (aptarnavimo agentu). **Antrame etape**, siekdamas įvertinti, ar pateikus kopiją būtų paveiktos kitų asmenų teisės ir laisvės, mažmenininkas turi suderinti prieštarigus interesus, visų pirma atsižvelgdamas į galimų pavojų agento teisėms ir laisvėms, atsirandančių perduodant įrašą klientui, tikimybę ir dydį. **Mažmenininkas padaro išvadą**, kad įrašė yra labai nedaug asmens duomenų, susijusių su agentu, t. y. tik jo balsas. Mažmenininkas laikosi nuomonės, kad nustatyti agento tapatybę būtų sunku. Be to, pokalbio turinys yra profesionalaus pobūdžio, o duomenų subjektas jame dalyvavo kaip pašnekovas. Remdamasis pirmiau nurodytomis aplinkybėmis **duomenų valdytojas padaro objektyvią išvadą, kad teisė susipažinti su duomenimis nedaro neigiamo poveikio agento teisėms ir laisvėms, todėl duomenų valdytojas gali pateikti duomenų subjektui visą įrašą, įskaitant balso įrašo dalis, susijusias su agentu.**

Ataskaita apie teisę susipažinti su duomenimis

Ataskaitoje apibendrinami 2024 m. pagal Koordinuojamo vykdymo užtikrinimo sistemos (Coordinated Enforcement Framework (CEF) atliktų koordinuotų nacionalinių veiksmų rezultatai. Ataskaitoje išvardytos pastebėtos problemos ir pateiktos rekomendacijos, padėsiančios tinkamai įgyvendinti teisę susipažinti su asmens duomenimis.

Ataskaitoje išskirtos problemos:

- nepakankamas informuotumas apie teiktinos prieigos apimtį;
- neapibrėžti, pernelyg ilgi ar nenuoseklūs prašymų susipažinti su duomenimis saugojimo laikotarpiai;
- dokumentuotų vidaus procedūrų trūkumas;
- kliūtys, trukdančios užtikrinti teisę susipažinti su duomenimis;
- nenuoseklus ir perdėtas teisės susipažinti su duomenimis apribojimų aiškinimas;
- perteklinis prašymų dėl susipažinimo su duomenimis patikslinimo galimybės aiškinimas;
- nepakankamai išsamios ar pritaikytos informacijos teikimas duomenų subjektams.

Nepakankamas informuotumas apie teiktinos prieigos apimtį

- EDAV primena, kad BDAR 15 str. apima visus tvarkomus asmens duomenis, **susijusius** su prašymą pateikusių duomenų subjektu. Duomenų valdytojai negali savo atsakymų apriboti duomenimis, kuriuos jie laiko svarbiais arba svarbiais duomenų subjektui arba kuriuos galima lengvai surinkti atsakymui pateikti. Apskritai, neatsižvelgiant į teisės susipažinti su duomenimis apribojimus, ne duomenų valdytojas, o tik duomenų subjektas gali apriboti prašymo susipažinti su duomenimis apimtį. Be to, teisė gauti tvarkomų asmens duomenų kopiją (BDAR 15 str. 3 d.) gali reikšti duomenų subjekto teisę gauti dokumentų išrašų ar net visų dokumentų, kuriuose, be kita ko, yra tie asmens duomenys, kopijas, jei tai būtina, kad duomenų subjektas galėtų veiksmingai naudotis savo teisėmis, visų pirma patikrinti, ar duomenys yra tikslūs ir išsamūs.
- Duomenų valdytojai turėtų iš anksto įvertinti BDAR 15 str. taikymo apimtį, kad žinotų, kokio pobūdžio informacija gali apimti asmens duomenis ir todėl paprastai turėtų būti įtraukta į atsakymą į susipažinimo su duomenimis prašymą.
- Duomenų valdytojai turėtų iš anksto įvertinti, kur (pvz., kuriose sistemose ir duomenų bazėse) reikės tikrinti informaciją gavus susipažinimo su duomenimis prašymą.
- EDAV rekomenduoja remtis veiklos įrašais (duomenų tvarkymo veiklos įrašais), kad būtų tiksliai nustatytos galimos asmens duomenų saugojimo vietos. Duomenų tvarkymo veiklos įrašai (BDAR 30 str.) turi būti nuolat atnaujinami, taip pat ir tuo atveju, kai diegiamos naujos IT sistemos ar pasitelkiami nauji tvarkytojai, plečiama duomenų valdytojo organizacinė struktūra ar pradedamos naujos duomenų tvarkymo veiklos.

Neapibrėžti, pernelyg ilgi ar nenuoseklūs prašymų susipažinti su duomenimis saugojimo laikotarpiai

- EDPB pripažįsta, kad BDAR nenustato konkrečių duomenų saugojimo terminų. Duomenų valdytojai susiduria su įtampa tarp pareigos ištrinti asmens duomenis, esančius susipažinimo su duomenimis prašymo komunikacijoje, ir poreikio įrodyti, kad prašymas buvo įvykdytas, pavyzdžiui, atliekant auditą ar nagrinėjant teisinį ginčą. Taip pat tam tikrais atvejais gali būti taikomi skirtingi saugojimo terminai, pavyzdžiui, kai taikomas specialus teisinis reguliavimas arba kai duomenys reikalingi rengiant ar ginant konkretų teisinį reikalavimą. Tačiau, vadovaujantis saugojimo trukmės apribojimo principu (BDAR 5 str. 1 d. e p.), duomenų valdytojai privalo užtikrinti ir pagal BDAR 5 str. 2 d. gebėti įrodyti, kad taiko tinkamus tokių asmens duomenų saugojimo terminus. Bet koks saugojimas turi būti objektyviai pagrįstas. **Duomenų valdytojai taip pat turėtų atsižvelgti į tai, kad suformuotas duomenų paketas, apimantis visus su duomenų subjekto prašymu susijusius asmens duomenis, kartais gali suteikti labai detalių įžvalgų apie duomenų subjekto privatų gyvenimą.**
- Duomenų valdytojai, vadovaudamiesi objektyviais kriterijais, turėtų nustatyti pranešimo apie prieigos prašymą saugojimo laikotarpį ir dokumentuoti savo argumentus pagal BDAR 5 str. 2 d.
- Kitų rūšių dokumentams ar įrašams teisės aktais nustatyti saugojimo laikotarpiai neturėtų būti taikomi automatiškai. Turėtų būti atidžiai įvertinta, ar šios nuostatos iš tikrųjų apima pranešimą apie prieigos prašymą (vertinimas turėtų būti dokumentuotas).
- Duomenų valdytojai turėtų užtikrinti, kad pranešimas apie prieigos prašymą būtų saugomas atskirai nuo kitos informacijos apie duomenų subjektą, kuriai gali būti taikomi kiti saugojimo laikotarpiai ir kitos prieigos ir funkcijų valdymo teisės duomenų valdytojo organizacijoje.

Dokumentuotų vidaus procedūrų trūkumas

- Duomenų valdytojų organizacijose turėtų būti užtikrintas tinkamas bendradarbiavimas tarp visų susijusių vidinių padalinių, kad prašymai būtų tinkamai kvalifikuojami ir filtruojami nuo pat pradžių. Tai gali apimti ir duomenų apsaugos pareigūnų (DAP) įtraukimą, pvz., siekiant suteikti bendrą konsultacinę pagalbą atpažįstant prašymus dėl susipažinimo ar sprendžiant sudėtingesnius prašymus.
- Duomenų valdytojai turėtų užtikrinti, kad visi darbuotojai būtų apmokyti atpažinti prašymą dėl susipažinimo su duomenimis, nepriklausomai nuo kanalo, kuriuo jis pateikiamas, ir žinotų, per kokį kanalą jį perduoti tolesniam nagrinėjimui.
- Duomenų valdytojai turėtų užtikrinti, kad aktyviai peržiūri ir (jei reikia) gerina savo duomenų apsaugos praktikas.
- Kilus abejonių, ar asmens prašymas yra prašymas susipažinti su duomenimis pagal BDAR 15 str., valdytojai turėtų tai patikslinti su pačiu prašymą teikiančiu asmeniu.
- Duomenų valdytojai galėtų pateikti duomenų subjektams gaires apie skirtingų prašymų rūšis ir jų apimtį. **Gera praktika galėtų būti internetinė forma, kuri vestų prašymą teikiančią asmenį per išankstinių klausimų seką, padedančią nustatyti, ar pasirinktasis kanalas tinka jo poreikiams.** Tai taip pat galėtų leisti pritaikyti filtrus nuo pat pradžių, taip supaprastinant procesą. Tačiau duomenų valdytojai turėtų nepamiršti, kad BDAR nenustato formalių reikalavimų prašymams dėl susipažinimo su duomenimis.

Kliūtys, trukdančios užtikrinti teisę susipažinti su duomenimis

- Duomenų valdytojai turi pareigą užtikrinti asmens duomenų saugumą ir sumažinti neteisėto jų atskleidimo riziką. Svarbu pažymėti, kad valdytojai gali ir turi prašyti tam tikros informacijos tapatybei patvirtinti, **kai kyla pagrįstų abejonių**, jog prašymas gali lemti neteisingą duomenų atskleidimą.
- Nediferencijuotas visų prašymų atžvilgiu taikomas reikalavimas pateikti tapatybės dokumentą gali būti laikomas pertekliniu asmens duomenų tvarkymu ir gali sudaryti nereikalingą kliūtį duomenų subjekto teisei susipažinti su duomenimis.
- Duomenų valdytojas turėtų nustatyti, ar jam reikia papildomos informacijos duomenų subjekto tapatybei patvirtinti, kiekvienu konkrečiu atveju atskirai.
- Duomenų valdytojai turėtų užtikrinti, kad būtų pasirengę nagrinėti prašymus susipažinti su duomenimis net ir tada, kai toks prašymas pateikiamas ne per specialiai tam skirtą duomenų apsaugos kanalą.
- Duomenų valdytojai turėtų žinoti apie savo pareigą, esant poreikiui, pagrįsti, kodėl jiems būtina prašyti papildomų tapatybę patvirtinančių dokumentų, kai gaunamas prašymas susipažinti su duomenimis.

Nenuoseklus ir perdėtas teisės susipažinti su duomenimis apribojimų aiškinimas

- Ypač svarbu, kad sąvokos „akivaizdžiai nepagrįstas“ ar „perteklinis“ turi būti aiškinamos siaurai, nes „skaidrumo principai ir nemokamos duomenų subjektų teisės neturi būti silpninamos“.
- Valdytojai turi įvairių būdų sumažinti prašymų nagrinėjimo našta, nepasitelkiant ribojimų ar apribojimų, pavyzdžiui, įgyvendinti gerai struktūruotas procedūras, duomenų žemėlapius ar tvarkymo veiklos įrašus, tinkamai apmokyti darbuotojus ar naudoti technines priemones, padedančias tvarkyti prašymus.
- Valdytojai turėtų žinoti, kad tais atvejais, kai jie apriboja duomenų subjekto teisę susipažinti su duomenimis, jie turi gebėti įrodyti arba paaiškinti duomenų subjektui tokio apribojimo priežastis.
- Valdytojai turėtų priimti politiką, padedančią subalansuoti savo bei trečiųjų asmenų teises ir laisves su duomenų subjektų teisėmis, ypač tais atvejais, kai kalbama apie jų darbuotojų privatumo teisę, ir vertinti BDAR 15 str. 4 d. situacijas kiekvienu konkrečiu atveju atskirai.

Perteklinis prašymų dėl susipažinimo su duomenimis patikslinimo galimybės aiškinimas

- EDAV primena, kad galimybė paprašyti duomenų subjektų patikslinti savo prašymą, kaip numatyta BDAR 63 konstatuojamosios d. 7 sakinyje, nėra taikoma visiems duomenų valdytojams ir ne visiems prašymams dėl susipažinimo su duomenimis – ji yra ribota tam tikromis sąlygomis.
- Duomenų valdytojai turėtų vertinti kiekvieną prašymą dėl susipažinimo su duomenimis individualiai, kad patikrintų, ar yra įvykdytos BDAR 63 konstatuojamosios d. 7 sakinio sąlygos, ir informuoti duomenų subjektą apie bet kokias tvarkymo operacijas, kurios galėtų būti susijusios su jo prašymu dėl patikslinimo.
- **Prašymas patikslinti neturi būti skirtas tam, kad būtų apribotas atsakymas į prašymą susipažinti su duomenimis** ir „negali būti naudojamas siekiant nuslėpti bet kokią informaciją apie duomenis ar jų tvarkymą“. Todėl, prašydami duomenų subjekto patikslinti prašymą, duomenų valdytojai „turi kartu pateikti reikšmingą informaciją“ apie tvarkymo operacijas, kurios gali būti susijusios su duomenų subjektu (BDAR 12 str. 2 d.).
- **Duomenų valdytojai galėtų pateikti duomenų subjektams savitarnos priemonės arba galimybes iš anksto pasirinkti vieną, kelias ar visas tvarkymo operacijas, apie kurias jie norėtų gauti informaciją**, visada atsižvelgiant į tai, kad BDAR nenustato formalių reikalavimų prašymams dėl susipažinimo su duomenimis, ir kad, kai duomenų subjektas patvirtina, jog nori gauti visus jo asmens duomenis, valdytojas, žinoma, turi juos pateikti pilnai.

Nepakankamai išsamios ar pritaikytos informacijos teikimas duomenų subjektams

- EDAV primena, kad informacija, teikiama duomenų subjektams pagal BDAR 15 str. 1 ir 2 d., turėtų būti pritaikyta konkrečiam duomenų subjektui ir konkrečiam prašymui susipažinti su duomenimis.
- Ypač svarbu, kad iš anksto paruošti dokumentai būtų naudojami tik atlikus atidžią konkretaus prašymo analizę.
- Skirtingai nei BDAR 13 ir 14 str., kurie nustato valdytojo pareigą, BDAR 15 str. suteikia tikrąją duomenų subjekto teisę susipažinti su duomenimis. Duomenų valdytojai atsakingi už tai, kad tiksliai užfiksuotų, kurioms subjektų grupėms jie atskleidžia asmens duomenis ir kur šie gavėjai yra įsikūrę, kad galėtų nurodyti tikruosius gavėjus pagal BDAR 15 str. 1 d. c p. **Išsamus ir nuolat atnaujinami tvarkymo veiklos įrašai padeda įgyvendinti šią pareigą.** Todėl, jei duomenų subjektas nepasirinko kitaip, valdytojas privalo nurodyti tikruosius gavėjus, nebent būtų neįmanoma identifikuoti gavėjų, arba valdytojas galėtų įrodyti, kad duomenų subjekto prašymai susipažinti su duomenimis yra akivaizdžiai nepagrįsti arba pertekliniai pagal BDAR 12 str. 5 d.
- Duomenų valdytojai turėtų nagrinėti prašymus susipažinti su duomenimis kiekvienu atveju individualiai ir informuoti konkretų duomenų subjektą, kokie asmens duomenys tvarkomi ir kokiais tikslais, taip pat pateikti informaciją, nurodytą BDAR 15 str. 1 ir 2 d., **pritaikytą konkrečiam duomenų subjektui ir jo prašymui.**

Naudingos nuorodos

- [Gairės 01/2022 dėl duomenų subjekty teisių. Teisė susipažinti su duomenimis](#)
- [EDAV ataskaita apie teisės susipažinti su asmens duomenimis įgyvendinimą](#)
- [Nacionalinės ataskaitos dėl teisės susipažinti su duomenimis](#)
- [ESTT 2023 m. gegužės 4 d. sprendimas](#)
- [VDAI sprendimai \(baudos, nurodymai ir kt.\) 2025 m.](#)
- [SolPriPa 3 PROJEKTAS](#)

Ačiū už dėmesį!

MUS RASITE

Interneto svetainėje <https://vdai.lrv.lt/>

Mobiliojoje programėlėje „**ADA gidas**“ atsisiųsite nemokamai iš
„Google Play Store“ ir „App Store“